Henk de Lange

Hendrik (Henk) Johan Rutger de Lange is geboren op 6 oktober 1925 in Kota Radja, NOI. Hij was de zoon van Reinder Gebbinus (Bies) de Lange en Johanna Alida Geraldina Zomer. Hij had een jongere zus Anna Hermina (27 maart 1928, Takengon, NOI). Hun vader was militair en voor de oorlog kapitein bij de generale staf van het KNIL. Het gezin was Nederlands Hervormd.

Henk was in Bandung waarschijnlijk lid van Scouting. Hij was de beste vriend van Henk Greeven. Zijn vader Kapitein Reinder Gebbinus (Bies) de Lange was aan het begin van de Tweede Wereldoorlog betrokken bij de organisatie van de treintransporten van het Indische leger en moest na de capitulatie als Nippon-werker zijn werk op het hoofdbureau van de Staatsspoorwegen in Bandung hervatten. Hij begon al spoedig illegale acties te organiseren; zo regelde hij een steunactie ten behoeve van de gezinnen van KNIL-militairen, leverde steun aan geallieerde militairen die zich in de bergen bij Bandung hadden teruggetrokken en stimuleerde jeugdige Nederlanders en Indische Nederlanders om zich als militairen te oefenen om bijstand te kunnen bieden aan de geallieerde strijdkrachten.Hij gaf leiding aan één van de belangrijkste verzetsgroepen in Bandung; het Java-Legioen. Groepen van Molukse ex-militairen sloten zich bij hem aan. Scouts en scholieren werden ingezet voor verbindingsdiensten. Onder hen waren onder andere scouts van de katholieke St. Tarcisiusgroep (Gerard Schouten, Herfi Bouman en Dick van Logchem) en St. Petrusgroep (Joop en Kees van Erp, Jan Terluin, Ben van Vianen en Wim Kagie) en van de neutrale St. Jorisgroep (Piet en Sjaak van den Brink, Han Mets). Andere scouts waren Henk de Lange, Henk Greeven en Max Schilling.

En er zijn wapens nodig. De Lange, die de schuilnaam De Graaf gebruikt, weet dat er in het gemeentehuis in Bandung een flinke partij ligt. De Ambonese verzetsgroep van Job Kaihatu bemachtigt de sleutels van de wapenkelder en haalt die grotendeels leeg, daarbij geholpen door Henk, de zeventienjarige zoon van de Lange.

De kapitein vroeg Henk Greeven om motorordonnans te worden. Hij maakte samen met Dick van Logchem deel uit van een groepje jongens van dezelfde leeftijd die met hun Harley Davidson op pad gingen om berichten af te leveren. Van Logchem en zijn vrienden kregen armbanden met rode letters erop. Achteraf bleken het Kempeitai-banden te zijn, die De Lange kennelijk op de een of andere manier had bemachtigd. Ze kwamen goed van pas.

De groep scouts stond onder leiding van hopman ‘luitenant’ Van der Vorst. Gerard Schouten beschrijft later hoe hij zich bij deze groep aansloot; *In 1942 kreeg ik als oudste verkenner een verzoek om zich bij de voor hem onbekende vaandrig Van der Vorst te melden. Deze woonde bij de Familie van den Brink. De KNIL had de strijd niet vol kunnen houden. De vaandrig vroeg of ik wilde meehelpen om de guerrillastrijders die in het zuiden van de Preanger door vochten, te bevoorraden. Wapens, munitie, medicijnen, benzine en conserven waren welkom. Met hulp van andere Scoutingvrienden kon ik direct aan de slag.*

De vijftienjarige Nederlands-Indische Herfi Bouman beschrijft: *'We moesten guerrilla's die hoog in de bergen zaten van allerlei etenswaren, wapens en munitie voorzien. Ook moest ik mensen met duistere praktijken bespioneren en 's nachts op de uitkijk staan. Dan droeg ik in een KNIL-rugzakje een deken tegen de kou.'*

De scouts werden bijeengebracht op een plantage in de bergen van de Preanger vlakbij Bandung. Ze werden daar geoefend door Indisch-Nederlandse, Ambonnese, Menadonese en Timorese ex-Knil-militairen. Er werden schietoefeningen gehouden die in de wijde omtrek te horen waren.

Op 27 augustus deed de Kempeitai (Japanse militaire politie) een inval in de woning van Van der Vorst in Tjioemboeloeit, ten noorden van Bandung. Van der Vorst werd gearresteerd en met hem ongeveer honderdzestig jongeren, van wie een deel na hun vlucht gegrepen werd. Max Schilling wist te vluchten in de richting van het Dago-theehuisje. Hij werd uiteindelijk gepakt en op 28 augustus geëxecuteerd.

De opgepakte jongeren werden, na enige tijd in de Soekamiskin-gevangenis opgesloten te zijn geweest, naar burgerinterneringskampen, onder andere in Tjimahi, overgebracht. Veel Scoutingvrienden in de verzetsorganisatie overleefden de oorlog niet. Ook van der Vorst is door de Japanners geëxecuteerd. Een deel van de jongens duikt onder.

Op 27 augustus wordt Bies de Lange thuis opgepakt. Zijn vrouw en dochter laten de Japanners aanvankelijk ongemoeid, terwijl zoon Henk voortijdig is gevlucht. Ook Van der Vorst, Stibbe en tientallen anderen worden opgepakt, in november en december gevolgd door John Douglas, Gordon Coates, pastoor De Bekker en een groep vrouwen. De Bekker bezwijkt kort na kerst aan de martelingen in de Soekamiskin-gevangenis. Zijn vader werd met Van der Vorst en John Douglas ter dood veroordeeld. Op 12 april 1943 nam een kleine groene auto de terdoodveroordeelden mee naar een kerkhofje bij Antjol bij Batavia. Zij moesten hun eigen graf graven (één graf voor hun drieën) en moesten daarna daarvoor knielen met hun handen gebonden en geblinddoekt. Op een teken van de commandant werden zij onthoofd. Hun lijken werden het graf in geschopt. De soldaten vulden het graf toen op. Zijn vader is later herbegraven in een verzamelgraf op het Nederlands ereveld Ancol te Jakarta. Hij werd postuum benoemd tot Ridder 4e klasse der Militaire Willemsorde.

Henk trouwde na de oorlog met Johanna Gerritdina Kieft.

In de verzetswijk in Almere dragen de straten de namen van Nederlandse verzetsstrijders in Nederland én Nederlands-Indië. Hier is ook de Java Legioenstraat te vinden, genoemd naar de verzetsgroep van jeugdige Nederlandse en Indisch-Nederlandse padvinders (W.O.II). In Leidschendam werd de Reinder de Langestraat in de Verzetsheldenwijk naar Kapitein de Lange vernoemd. Henk Greeven en Joop van Erp waren bij de onthulling aanwezig.

Meer informatie
Reinder Gebbinus de Lange | Oorlogsgravenstichting
Lange, Reinder Gebbienus de - Oost-Indische Buurten - indischebuurten.nl
Pelita_Nieuws_nr.5_oktober_2020.pdf

Oorlog en Bersiap | “Daarom moest ik het doen”. De ongebaande paden van Dick van Logchem. Een Indische jongen die na de oorlog heeft doorgevochten voor de belangen van de Indische oorlogsgetroffenen | (indischhistorisch.nl)
Kapitein de Langestraat – Comité 4 en 5 mei Almere
Tanda kehormatan KNIL, eerbewijs aan het KNIL: verzet, guerrilla- en bevrijdingsstrijd geleverd door het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger, 8 maart 1942 – 15 augustus 1945

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op http://vrijheid.scouting.nl voor meer informatie en alle andere verhalen.